

1915

Franz Kafka, *Betriebsstand zu Ende des Jahres 1914* [Bilans na koniec roku 1914], *Die Neueinreihung der Betriebe pro 1915–1919* [Nowa kwalifikacja zakładów na lata 1915–1919], *Die Unfallverhütung in den Steinbruchbetrieben* [Zapobieganie wypadkom w kamieniołomach] oraz *Einwirkung der Kriegslage auf die Anstaltsgebarung* [Wpływ sytuacji wojennej na ekonomikę zakładu], w: sprawozdanie roczne AUVA za rok 1914.

Jubiläumsbericht 25 Jahre Arbeiter-Unfall-Versicherungs-Anstalt [Sprawozdanie jubileuszowe. 25 lat Zakładu Robotniczych Ubezpieczeń Wypadkowych]. Autorami byli przypuszczalnie Franz Kafka i Robert Marschner.

Kolega Kafki, Alois Gütling, dowiaduje się dopiero teraz, że Kafka jest pisarzem. Przedkłada Kafce kilka wierszy.

styczeń

do C.K. Namiestnictwa w Pradze: Składa wniosek o pozwolenie na wyjazd do narzeczonej w Berlinie 23–24 stycznia.

Prawdopodobnie pisze rozdział *Procesu*, zatytułowany *Przyjaciółka panny B*.

4 stycznia

Dziennik: Chyba musi porzucić pracę nad *Podprokuratorem*. Obawia się, że jego obowiązki w fabryce azbestu nieuchronnie zakończą ten twórczy okres.

5 stycznia

Popołudnie w fabryce azbestu.

6 stycznia

Dziennik: Kafka „na razie”⁵³⁸ odłożył *Nauczyciela wiejskiego* oraz *Podprokuratora*. Myśli o żydowskiej uciekinierce ze wschodu, lwowiance Fanny Reiss.

13 stycznia

do Felixa Weltscha (pocztówka): Prawdopodobnie zagubił jakąś pożyczoną książkę.

---

⁵³⁸ KD II, 116.

połowa stycznia

Hugo Bergmann dostaje urlop z wojska z powodu choroby serca.

16 stycznia

Kafka z bólem głowy w kawiarni Arco; w domu pojawiają się jeszcze bóle serca.

Po raz pierwszy dyktuje listy w biurze fabryki azbestu.

17 stycznia

Dziennik: Ograniczał Ottlę, Felicja też jest tego zdania. Od sierpnia źle gospodarował czasem, zbyt długo spał popołudniami, zbyt późno zabierał się do pisania (około godziny 23.00), potem pracował tylko do pierwszej w nocy. Czyta *Czarne sztandary* Strindberga. „Gdy się bardzo intensywnie uświadamia sobie swoje granice, koniecznie musi się być wysadzonym w powietrze”⁵³⁹.

[*Ottla Kafka do Erny Bauer*]: Ottla w Berlinie czuła się nieszczęśliwa.

Kafka czyta list Ottli.

około 18 stycznia

Paul Hermann zostaje powołany do wojska.

Kafka przez okres około dwóch tygodni musi go zastępować w (unieruchomionej) fabryce azbestu.

18 stycznia

Dziennik: Wspomina o „czterech albo pięciu” niedokończonych tekstach.

Do 18.30 pracuje w fabryce azbestu. Wieczorem zaczyna pisać nowe opowiadanie.

Na mocy zarządzenia ministerialnego Praga zostaje zamknięta dla uciekinierów z Galicji. W mieście znajduje się już około 15 000 uchodźców żydowskich.

19 stycznia

Dziennik: Sądzi, że niczego nie zdoła napisać, dopóki będzie musiał chodzić do fabryki, choć w jej sprawy nie angażuje się wewnętrznie.

Krótki tekst fabularny.

20 stycznia

Dziennik: „Kres pisania”⁵⁴⁰. Czyta *Czarne sztandary* Strindberga.

---

⁵³⁹ KD II, 118.

⁵⁴⁰ KD II, 121.

22 stycznia

Zezwolenie na podróż do Berlina, o które Kafka wnioskował w Namiestnictwie, wciąż jeszcze nie nadeszło. Prawdopodobnie to sprawia, że Kafka umawia się z Felicją Bauer na krótkie spotkanie w Bodenbach.

23 stycznia

→ BODENBACH [PODMOKLY]

Pierwsze spotkanie z Felicją Bauer od zerwania zaręczyn. Spędzają ze sobą dwie godziny w pokoju hotelowym, gdzie Kafka czyta jej swoje rękopisy, między innymi *Przed prawem*.

Paul Hermann kończy 25 lat.

24 stycznia

→ PRAGA

Dziennik: O spotkaniu w Podmokłym. „Ja nie przestanę ani trochę rościć sobie pretensji do życia pełnego fantazji, nastawionego wyłącznie na moją pracę – ona, głucha na wszelkie nieme prośby, pragnie przeciętności [...]. I ona ma rację”. Felicja okazywała niewielkie zainteresowanie jego tekstami. „Nie przeżywaliśmy z sobą dotychczas ani jednej dobrej chwili”⁵⁴¹.

25 stycznia

do Felicji Bauer: „[...] Jesteśmy oboje dla siebie nawzajem bezlitośni”⁵⁴². Wiedział już przed wyjazdem do Bodenbach, że jego pragnienie bliskości nie zostanie tam zaspokojone. Skarży się, że nie potrafi się kłócić. Z powodu cenzury listów będzie pisał rzadziej. Wysłał jej książkę Werfla.

27 stycznia

do AUYA: Prośba, by nie był wynagradzany gorzej niż młodszy koledzy. Wskazuje na wniosek o podwyżkę uposażenia z 11 grudnia 1912, który został uwzględniony jedynie częściowo.

C.K. Namiestnictwo do Kafki: Zezwolenie na dwudniową podróż do Niemiec Kafka otrzymuje zbyt późno.

Kładzie się spać o godzinie 22.00.

28 stycznia

Kafka ponownie kładzie się spać o 22.00.

29 stycznia

Dziennik: Daremną próbą pisania.

⁵⁴¹ KD II, 122 n.

⁵⁴² KLF II, 194.

Dziennik: „Po dziesięciu dniach już przerwałem pisanie, już wyrzuciłem [arkusze]”⁵⁴³.

koniec stycznia

Max Brod w Niemczech.

luty

W Austro-Węgrzech mąka i zboże są racjonowane.

7 lutego

Dziennik: „Kompletnie ugrzązłem. Męczarnie bez kresu”. Przy dostatecznie głębokiej autorefleksji niezawodnie dojdzie się do wniosku, że jest się „tylko szczyrą norą dla nędznych, ukrytych myśli”, a „najgłębsze dno”⁵⁴⁴ pokrywa brud.

przed 8 lutego

Paul Hermann może znów zarządzać fabryką azbestu, ponieważ odbywa służbę wojskową w Pradze.

8 lutego

Kafka zaczyna pisać fragment *Blumfeld, stary kawaler* (NSF1, 229–266).

9 lutego

Dziennik: Opowiadanie o Blumfeldzie „złe pomimo wszelkiej swej prawdziwości, pedantyczne, mechaniczne”⁵⁴⁵.

10 lutego

Kafka po raz pierwszy w życiu wprowadza się do własnego mieszkania w domu przy Bilekgasse 10, gdzie mieszka także Valli. Jego gospodynią jest pięćdziesięcioletnia wdowa Justine Nalos z domu Propper.

Dziennik: Do rozpaczki doprowadza go hałas, który przeszkadza mu także w dalszej pracy nad opowiadaniem o Blumfeldzie. „[...] Szczypta upartego żydostwa tkwi jeszcze we mnie, tylko że pomaga przeważnie w odwrotnym sensie”⁵⁴⁶.

11 lutego

do Felicji Bauer: O fabryce azbestu, do której już teraz nie zagląda. O brzydkich pokojach, które oglądał. Komiczny, ale zarazem pełen desperacji opis

⁵⁴³ KD II, 124.

⁵⁴⁴ KD II, 124 n.

⁵⁴⁵ KD II, 125.

⁵⁴⁶ KD II, 126.

przeszkadzających mu odgłosów. „[...] Do żadnej rzeczy nie jest potrzebna taka cisza, jakiej ja potrzebuję do pisania”⁵⁴⁷.

14 lutego

Dziennik: „Nieskończona siła przyciągania Rosji”⁵⁴⁸.

Kafka prawdopodobnie czyta wspomnienia Hercena.

15 lutego

Dziennik: „Mieszkanie psuje mi wszystko”⁵⁴⁹. Kafka rysuje samego siebie, siedzącego przy biurku i oddzielonego od sąsiadki jedynie cienką jak papier ścianą.

16 lutego

Dziennik: Zagubienie.

20 lutego

Kafka rozmawia z Brodem o swoich planach matrymonialnych.

22 lutego

Dziennik: „Niezdolność zupełna i to pod każdym względem”⁵⁵⁰.

23 lutego

Zarządzenie wiedeńskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obarcza AUVA „troską o żołnierzy powracających z wojny”.

25 lutego

Dziennik: Przez cały dzień cierpiał na bóle głowy.

27 lutego

AUVA do Kafki: Wniosek z 27 stycznia o podwyżkę uposażenia zostaje rozpatrzony częściowo pozytywnie. Od 1 marca roczne zarobki Kafki wynoszą 5800 koron.

Kafka czyta Brodowi *Przed prawem*.

luty–marzec

do *Ottli Kafki* (pocztówka): Wspomina o jakiejś drobnej scysji – najwyraźniej poszło o to, że Ottla samowolnie usunęła rzeczy należące do Kafki. Ona też wynajęła sobie pokój.

⁵⁴⁷ KLF II, 196.

⁵⁴⁸ KD II, 126.

⁵⁴⁹ Tamże.

⁵⁵⁰ KD II, 127.

Josef David zostaje powołany do wojska.

Kurt Wolff przejmuje od Axela Junckera prawa do wszystkich dzieł Maxa Broda.

1 marca

Dziennik: Wypowiedział umowę o wynajem pokoju. „[...] Przeczuję, jak mi się wydaje, że w przemianie tkwi dla mnie ratunek”⁵⁵¹. Nękają go silne bóle głowy. Pisz stronę opowiadania o Blumfeldzie.

2–3 marca

Kafka wynajmuje pokój przy Langegasse 18.

3 marca

do Felicji Bauer (telegram)

do Felicji Bauer (pocztówka): Kafka zapowiada swój list napisany w tym samym dniu (z powodu cenzury bowiem list będzie szedł dłużej niż kartka).

W przyszłości chciałby wysłać jeden list polecony raz na dwa tygodnie. Odmawia przesłania Felicji nieprzepisanego jeszcze rękopisu.

do Felicji Bauer: O wypowiedzeniu pokoju. Podwyżka wynagrodzenia.

„Powiedz otwarcie, czy wierzysz, że my możemy mieć w Pradze wspólną przyszłość [...]. Dlaczego czytasz takie stare i niedobre książki jak *Rozważanie*?” Jako lekturę poleca jej listy Flauberta i Browninga. „A w lecie urządzimy wspólną podróż”⁵⁵².

4 marca

Kafka nie idzie na sobotnie spotkanie u Broda.

9 marca

Kafka uczestniczy w drugim Wieczorze Dyskusyjnym Żydowskiego Związku Narodowego na temat „Wschodu i Zachodu” w hotelu Bristol. Ożywiona debata. Bierze w niej udział między innymi Max Brod.

10 marca

Erna Bauer wysła Kafce *Na pełnym morzu* Strindberga z odręczną dedykacją.

11 marca

Dziennik: Obserwacje poczynione podczas Wieczoru Dyskusyjnego. Poczucie wyższości Żydów ze Wschodu.

⁵⁵¹ KD II, 127 n.

⁵⁵² KLF II, 199 n.

13 marca

Dziennik: „Niekiedy uczucie prawie rozdzierającego nieszczęścia i równocześnie przekonanie o konieczności tego”⁵⁵³.

Kafka śpi od godziny 18.00 do 21.00, potem pisze półtorej strony maszynopisu, czyta dwa rozdziały wspomnień Hercena. Rezygnuje z sobotniego spotkania u Broda.

14 marca

Dziennik: Przebieg dnia.

Kafka do 11.30 pozostaje w łóżku, po południu czyta traktat Gogola o liryce. Wieczorem spacer. Siedzi w ogrodach Choteków. Spotyka się z Ottłą i jej czeskim przyjacielem Josefem Davidem (*1891).

15 marca

Kafka przeprowadza się na Langegasse 18 (dom Pod Żłotym Szczupakiem), gdzie na czwartym piętrze wynajął narożny pokój. Gospodarzem jest żydowski kupiec Salomon Stein.

16 marca

Pracuje nad *Podprokuratorem*.

17 marca

Dziennik: Nowy pokój ładniejszy, ale bardziej hałaśliwy. Próbę pisania przerywa hałas.

20 marca

Kafka cierpi na bóle głowy. Nie idzie na sobotnie spotkanie u Broda.

21 marca

do Felicji Bauer: O nowym pokoju i uzależnieniu od rozległego widoku. Jego list z 3 marca wciąż bez odpowiedzi.

Greta Bloch kończy 23 lata.

22 marca

Kafka w ogrodach Choteków.

23 marca

Dziennik: „Pusty jak muszla na brzegu morskim”⁵⁵⁴. Na placu Karola czyta *Na pełnym morzu* Strindberga.

⁵⁵³ KD II, 130.

⁵⁵⁴ KD II, 131.